

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen yhtiöittämisselvitys

Tampereen kaupunki

9.2.2024

LUOTTAMUKSELLINEN

Sisällysluettelo

Toimeksiannon tausta ja tavoitteet	3
Yhteenveto	4
Talous ja rahoitus – pääasialliset oletukset	6
Taloudelliset laskelmat	11
Liikelaitoksen ja osakeyhtiön vertailu	16
Yhtiöoikeudelliset toteutusvaihtoehdot ja verotus	21
Hankintaoikeudellinen tarkastelu	27
Yhtiöittämisen vaikutukset henkilöstön kannalta	30
Liite: Talousskenaario, kaluston hankinta osin leasingrahoituksella	33

Tärkeä huomautus

Tämä muistio on laadittu toimeksiantokirjeemme mukaisiin ehtoiin, ja se on tarkoitettu vain Tampereen kaupungin ("Asiakas") hyväksi ja sisäiseen käyttöön yhtiöittämisen toteuttamiseksi, eikä Asiakkaalla ole oikeutta julkaista sitä tai luovuttaa sitä millekään muulle taholle. Muistiossa esitetyt näkemykset perustuvat tiettyihin saatuihin tietoihin ja vallitseviin olosuhteisiin sekä KPMG Oy Ab:n toimeksiannolle määriteltyyn sisältöön, eikä minkään kolmannen tahon tule luottaa niihin.

Edellä mainitun lisäksi kaikki tässä muistiossa esitetyt näkemykset perustuvat voimassaolevaan vero- ja muuhun lainsäädäntöön sen oikeudellinen ja hallinnollinen tulkinta mukaan lukien. Verolainsäädäntöön kohdistuu jatkuvasti muutoksia, joilla voi olla taannehtivia vaikutuksia ja jotka voivat johtaa lisääntyneeseen verorasitukseen, viivästysseuraamuksiin tai sanktioihin. Mikäli meille toimitetut tiedot ovat virheellisiä tai puutteellisia tai mikäli laki tai sen tulkinta muuttuu, esittämämme näkemykset voivat olla tilanteeseen soveltumattomia. Me emme vastaa neuvojemme päivittämisestä lain tai sen tulkinnan muutosten varalta tämän muistion päiväyksen jälkeen.

Tätä muistiota tai sen sisältöä ei saa käyttää mihinkään muuhun kuin edellä mainittuun tarkoitukseen ilman KPMG Oy Ab:n etukäteistä kirjallista suostumusta. Muistiota ei saa kopioida, siihen viitata tai sitä luovuttaa kokonaan tai osittain ilman etukäteistä kirjallista suostumustamme. Siinä määrin kuin vastuuta lain mukaan voi rajoittaa, emme hyväksy työhöemme tai muistioomme liittyen vastuuta mitään kolmatta tahoa kohtaan.

Tämän muistion sisältö perustuu julkisesti saatavilla olevaan tietoon sekä tietoon, jonka Asiakas on meille toimittanut. Muistiossa on huomioitu saamamme tiedot muistion päiväykseen saakka, emmekä ole huomioineet päiväyksen jälkeen ilmeneviä seikkoja. Laatiessamme muistiota olemme oletaneet ja luottaneet siihen, että muistion laatimiseksi Asiakkaalta ja julkisista lähteistä saamamme tiedot ovat olleet riittäviä ja oikeita, emmekä ole erikseen varmistaneet tietojen oikeellisuutta tai täydellisyyttä. Asiakas hyväksyy sen, ettei KPMG Oy Ab ole vastuussa, mikäli työemme suorittamiselle olennaista tietoa evätään tai salataan meiltä taikka esitetään meille väärin.

Muistiomme ei sisällä sijoitus-suositusta, arvonmäärittystä taikka suositusta ryhtyä tiettyyn liiketoimeen tai tehdä muita päätöksiä, ellei tässä muistiossa nimenomaisesti toisin todeta. Kaikkien muistion saaneiden tahojen tulee itse suorittaa kaikki sellaiset tarkastukset ja selvitykset, jotka ne katsovat tarpeelliseksi tehdäkseen itsenäisen päätöksen mihin tahansa liiketoimeen ryhtymisestä tai muistion aihepiiriin liittyvien muiden ratkaisujen tekemisestä.

Toimeksiannon tausta ja tavoitteet

Taustaa

Tampereen kaupunginhallituksen konsernijaosto on päättänyt toteuttaa Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitosta (TKL) koskevan yhtiöittämisselvityksen (16.5.2023 § 48 ja 22.8.2023 § 70).

Liikelaitos on lähivuosien aikana uudistamassa varikkojaan ja investointeja ollaan tekemässä myös elinkaarensa loppupäässä olevaan kalustoon sekä sähköiseen liikennöintiin siirtyminen. Investointeja ei ole varikon osalta tarkoitus toteuttaa liikelaitoksen tai mahdollisen tulevan yhtiön omaan taseeseen vaan sopivilla rahoitusmalleilla vuokralaisasemassa.

TKL toimii kaupungin sisäisenä liikelaitoksena toteuttaen joukkoliikenteen operointia Seudullisen joukkoliikenteen lautakunnan (Joukkoliikenteen tilaaja, ”Nysse”) osoittamalla tavalla. Liikelaitoksella ei ole suoraa ulkopuolista myyntiä ja sen liikevaihtoennuste vuodelle 2023 oli 22,5 milj.

Liikelaitoksen henkilöstömäärä vuoden 2023 lopussa oli 296, joista 257 toimi linja-autonkuljettajina. Päivittäisessä liikenteessä olevien linja-autojen määrä oli joulukuun 2023 tilanteessa 86 kappaletta. Vuonna 2023 TKL kuljetti 36,1 prosenttia Nysse-liikenteen linja-automatkestajista.

Tavoitteet

Konsernijaoston päätösten mukaisesti selvitys on tarkoitus toteuttaa siten, että liikelaitoksen toiminnan mahdollinen yhtiöittäminen toteutettaisiin hyvin pitkälle nykyisessä laajuudessaan. Yhtiöittämisselvityksen taloudellisessa arvioinnissa huomioidaan taustatekijöinä TKL:n tuleva varikkoratkaisu, tarvittavat kalustoinvestoinnit ja sähköiseen liikennöintiin siirtyminen.

Yhtiöittämisselvityksessä tarkastellaan in-house -yhtiömuodossa toimivan TKL:n taloudellista, juridista ja verotuksellista asemaa ja mahdollisen yhtiömuodon hyötyjä ja haittoja liikelaitosmuotoon verrattuna Tampereen kaupungin lähtökohdista sen joukkoliikenteen järjestämiseen liittyvät strategiset tavoitteet huomioiden.

Tavoitteena on, että selvityksen perusteella kaupungin päätöksentekijät voivat arvioida yhtiöittämisen toteuttamiskelpoisuutta eri näkökulmista ja tehdä päätökset jatkotoimenpiteistä selvityksen pohjalta.

Työtä on ohjannut yhtiöittämiselle asetettu ohjausryhmä, jonka jäseninä ovat toimineet kaupungin edustajina liiketoiminta- ja rahoitusjohtaja Arto Vuojolainen ja controller Ville Taivassalo, Nysse edustajina joukkoliikennejohtaja Mika Periviita ja suunnittelupäällikkö Juha-Pekka Häyrynen sekä TKL:n edustajina toimitusjohtaja Pekka Pirhonen, liikennejohtaja Ilkka Ala-Maakala ja pääluottamushenkilö Sonja Järvenpää.

Yhteenveto

01

Talous

- Osakeyhtiön ja liikelaitoksen laskelmissa ei eroavaisuuksia
- Ennusteita analysoitu kalustoinvestointien osalta lainarahoituksella sekä mallilla, jossa 50 % hankintaan leasingilla
- Varikkotarveselvityksen perusteella ns. kahden varikon malli suositeltava; vuokrien nousulla ja siirtoajojen kustannussäästöillä neutraali kokonaisvaikutus mallinnuksessa
- Alustavana alkavana taseena käytetty:
  - Omaisuus 5,6 M€
  - Kassa 3,5 M€
  - Oma pääoma 7,1 M€
  - Lomap.velat 2,0 M€
- Nyssen teettämän kilpailukyky selvityksen mukaan TKL:n kustannustaso vastaa melko hyvin kilpailutettua liikennettä

02

Verotus

- Järjestelystä ei verovaikutuksia kaupungille tai yhtiölle
- Toteutus mahdollinen sekä apporttina että liiketoimintakaupalla
- Arvonlisäveroneutraalin liikkeen luovutuksen edellytykset todennäköisesti täyttyvät, mutta on suositeltavaa varmistaa Verohallinnolta vielä erikseen, kun kaikki siirtyvät omaisuususerät on tunnistettu.
- Yhtiö on suunniteltu lähtökohtaisesti palveluyhtiöksi, joka ei omistaisi julkisen liikenteen infraa vaan infra jäisi Tampereen kaupungin omistukseen. Tässä toimintamallissa perustettava yhtiö ei tulisi saamaan korkovähennysrajoituksessa tarkoitettua infrayhtiön asemaa.

03

Juridiikka

- Yhtiö ei saisi asiakas- / lipputuloja vaan se saisi tuloja vain Tampereen kaupungilla (Nysseltä). Yhtiön toiminta kohdistuisi pääasiassa kaupungille ja siten nykyisen kaltaista toimintaa olisi lähtökohtaisesti mahdollista jatkaa sidosyksikköaseman pohjalta.
- Yhtiö tuottamiin palveluihin sovellettaisiin erityisalojen hankintalakia ja se olisi ko. lain mukainen julkisoikeudellinen laitos ja viranomaishankintayksikkö. Yhtiön tulisi siten kilpailuttaa hankintansa erityisalojen hankintalaissa säädettyjen menettelyjen mukaisesti.

04

Henkilöstö

- Järjestelyt vaativat siirtyvän henkilöstön tunnistamisen ja kaupungin palvelukseen mahdollisesti jäävien työntekijöiden toimenkuvien päivityksen, mikäli tehtävät siirtyvät yhtiölle.
- Mahdollisen julkista vallankäyttöä sisältävien työtehtävät tulee identifioida virkasuhteisten työntekijöiden toimenkuvasta ja tehtävien järjestäminen ko. sääntely huomioiden.
- Mahdollinen valmistelunaikainen vapaaehtoinen vuoropuhelu kaupungin, TKL:n, yhtiön tulevan hallituksen ja työntekijöiden edustajien kesken työntekijöiden järjestäytymisestä ja sovellettavasta työehtosopimuksesta sekä mahdollisten nykyisten kunnallisten lisäetuuksien jatkuvuudesta.

Edellytykset yhtiöittämiselle eri näkökulmista / KPMG:n arvio

Talous

Verotus

Juridiikka

Henkilöstö

Johtopäätökset ja suositukset

- **Selvityksessä ei ole tullut esiin sellaisia seikkoja, jotka puoltaisivat liikelaitoksena jatkamista verrattuna yhtiöittämiseen**
- **KPMG näkee TKL:n yhtiöittämisen Tampereen kaupungin hallintomallin näkökulmasta loogisena jatkumona organisaatorakenteen kehittämisessä**
- Joukkoliikenteen tilaajan, Nyssen, strategiset linjaukset oman tuotannon roolista on hyväksytty kaupungin päätöksentekoeleimissä ja vahvistettuina luovat osaltaan pohjaa yhtiöittämiselle
- Linjaukset edellyttävät hinta- ja laatukilpailukykyistä omaa tuotantoa suhteessa kilpailtuun markkinaan
- Nysse-tilaajan teettämän ulkopuolisen, kilpailukykyä koskevan selvityksen perusteella Tampereen joukkoliikenteen hintataso on kilpailukykyinen; selvityksen mukaan TKL:n kustannustaso ylittää hienokseltaan (2 – 4 %) Tampereen kilpailutetun liikenteen tason, mutta ero on kuitenkin niin pieni, että ero voi selittyä TKL:n hoitaman liikenteen kilpailutetusta liikenteestä poikkeavilla piirteillä
- **KPMG näkee yhtiöittämisen hyödyn erityisesti toiminnan kehittämismahdollisuuksien ja tätä kautta hinta- ja laatukilpailukykyyn ylläpitämisen ja kehittämisen näkökulmasta**
- Yhtiön ja liikelaitoksen toiminnasta ei ole löydettävissä taloudellisia eroavaisuuksia, kun tarkastellaan toimintaa nykyisen ns. nollasopimuksen mukaisesti ja huomioidaan kaupungin todelliset kustannukset myös uusien investointien rahoituksen osalta
- Laskelmien mukaan yhtiö kykenee hoitamaan investointiohjelmansa ja tulee toimeen omillaan
- Varikkotarveselvityksen mukainen kahden varikon malli vaikuttaa suositeltavalta ja on kokonaisvaikutuksiltaan kustannusneutraali verrattuna nykyiseen tilanteeseen
- **Yhtiöittäminen voidaan toteuttaa joko apporttiluovutuksena tai liiketoimintakaupalla**
- **Yhtiöittämisessä voidaan käyttää kirjanpitoarvoja**
- **Yhtiöittämisellä ei ole verotuksellisia vaikutuksia**

01

**Talous ja rahoitus –
pääasialliset
oletukset**

Yhtiöittämisen taustatekijät

Yhtiöittämisen pohjana joukkoliikenteen tilaajan strategiset linjaukset, joissa oma tuotanto nähdään merkityksellisenä

Joukkoliikenteen tilaajan (Nysse) näkemys oman tuotannon roolista

- Oma tuotanto voi joustavasti toteuttaa palveluja ilman aikaa vaativaa hankintaprosessia
- Mahdollistaa ketterästi erilaiset kokeilut
  - Esim. sähköbussipilotti vuosina 2016-2021
- Muutostilanteiden hallinta
  - Esim. ratikan käynnistyminen 2021
- Markkinahäiriöihin varautuminen
- Synergiaa operatiivisten työtehtävien hoitamiseen
  - Esim. Nysse Valvomo, joka on Nysse-liikenteen häiriönhallinnan ydin. Valvomossa seurataan joukkoliikenteen tilannekuvaa ja ratkaistaan tarvittaessa poikkeustilanteita. Nysse Valvomon toimitilat ovat Nekalassa TKL:n varikolla, jossa kaupungilla on tilat ympärivuorokautisesti käytössä
- Parantaa tilaajan ymmärrystä liikennöinnistä
  - Nysse ja TKL toimivat ns. allianssimallissa, jossa vuosina 2011-2020 yhteistyön avaimena oli tukipalveluiden yhteinen järjestäminen. Tämän jälkeen yhteistyötä laajennettiin, ja nykyisin tavoitteena on sisällyttää yhteistyöhön autokiertojen suunnittelua, infran kunnossapitoa ja suunnittelua sekä reittien määrittämistä, kalustoasioita ja tekniikkaa. Käytetty malli ei ole ns. perinteinen allianssimalli sanktioineen ym. vaan syvennetyn yhteistyön kannustinpohjainen malli

Avainedellytykset

- Oman tuotannon on oltava riittävän hinta- ja laatukilpailukykyinen suhteessa kilpailutettuun markkinaan

Joukkoliikenteen tilaajan teettämä selvitys markkinaehtoisesta hinnoittelusta

- Selvitys on luonnosraportin kirjoitushetkellä vielä tekeillä. KPMG:lle on toimitettu yhteenveto vuonna 2017 laaditusta selvityksestä.
- Laskelmaosiossa on esitetty muutamia esimerkkejä erityyppisistä kustannusskenaarioista.

Investoinnit ja rahoitusnäkökulma

TKL:llä on edessään merkittäviä uudistuksia

Kaluston uusiminen sähköbusseilla, 38 M€ vuosina 2024-2027

- Talousarviossa ja –suunnitelmassa investoinnit tehdään omaan taseeseen. Liikelaitoksen yhdystilin saldo n. 35 M€; Toimeksiantajalta saadun tiedon mukaan tämä ei kuitenkaan vastaa todellista rahoitustilannetta; mallinnuksessa esitetyt tulevien investointien lainarahoituskustannukset ovat myös nykytoimintamallissa kaupungin näkökulmasta todellisia kustannuksia, vaikka ne eivät allokoidukaan liikelaitoksen laskelmiin.
- Toimeksiannossa on pohdittu myös sähköbussien hankkimista yhtiömuodossa vaihtoehtoisesti osin leasingrahoituksella, ja tällöin leasingvuokra korvaisi omien investointien poistot tuloslaskelmassa sekä investointivaikutuksen taseessa ja rahoituslaskelmassa.
  - Kaupungin kokemuksen mukaan leasingrahoituksen kustannus on melko lähellä lainarahoitusta. Koska omaan taseeseen tulevat investoinnit rasittavat yhtiön pääomarakennetta, KPMG on mallintanut skenaarion, jossa sähköbussit hankitaan 50/50 leasingrahoituksella ja ulkoisella lainalla.

Uusi varikko

- Näky TKL:lle vuokrina, ulkopuolinen sijoittaja tekee investoinnit
- Nykyinen varikko vähintään laajan perusparannuksen tarpeessa
- Varikkotarveselvityksen (5/2023) mukainen uuden varikon vuotuinen vuokratkustannus noin 2,0 M€ (kahden varikon malli) – 2,1 M€ (yhden varikon malli). Arviot ovat päivittyneet varikon muututtua pitkälti ulkosäilytysratkaisuun siten, että vuokrat ovat noin 1,0 M€ (2 varikkoa) ja 1,1 M€ (1 varikko)
- Vastaavasti rakennuskustannukset ovat 21,7 M€ (2 varikkoa) ja 21,2 M€ (1 varikko); vuokratkustannusten ero johtuu varikkojen sijaintien perusteella määritetyistä vuokratkomponenteista (esim. tonttien neliöhinnoissa eroja)

- Kahden varikon ratkaisua on perusteltu toiminnallisuuden ja vuokratkustannusten ohessa siirtoajojen vähenemällä (arvioitu vaikutus noin 0,5 M€ / vuosi nykykalustolla; sähköisen kaluston myötä siirtoajojen ero kasvaa eli kahden varikon mallin suhteellinen hyöty suurenee) sekä Nekalan väistötiloilla, joita ei ole mahdollista käyttää yhden varikon mallissa.

Talouksmallinnuksessa investoinnit rahoitetaan konsernin ulkoisella rahoituksella.

Nykyisten tilojen vuokrataso on noin 0,5 M€ / vuosi; uuden varikkoratkaisun mukanaan tuoma vuokrien nousu ja siirtoajoista ym. tulevat säästöt kumoavat toisensa, ja talouksmallinnus onkin tehty talousarvion-/suunnitelman pohjalta.

KPMG:n näkemyksen mukaan kahden varikon malli vaikuttaa perustellulta.

Rahoitusrakenne ja omistajatuloutus

Yhtiön pääomitustarve on melko vähäinen; investointiohjelma rahoitetaan ulkoisella rahoituksella

Toimeksiantajalta saadut lähtötiedot

- Nykyisen liikelaitosmuotoisen TKL:n rahoitusrakenne on kokonaan oman pääoman ehtoinen eikä korollista vierasta pääomaa ole.
- TKL:n osalta on aiemmin luovuttu talousarvion/tilinpäätöksen korvaus peruspääomasta –erästä; kaupungin talousarviossa TKL:n toimintaa ohjaa sitovuus liikeylittäjämäärän (tavoite 0 eli toiminnan tehokkuuden mittarina erityisesti palveluiden hintataso) sekä nettoinvestointeihin.
- Nykyisen TKL:n taseen oma pääoma/vieras pääoma eivät saadun tiedon mukaan heijasta mahdollisen yhtiön taserakennetta; mittavat sähköbussi-investoinnit voidaan rahoittaa vieraalla pääomalla siten, että yhtiön pääomarakenne on markkinaehtoinen.
- Lähtökohtaisesti mahdolliselle in house –yhtiönä toimivalle TKL Oy:lle ei aseteta omistajatuloutusvaateita muutoin kuin mahdollisen pitkäaikaisen konsernilainan takaisinmaksun/korkojen osalta, konsernitililimiitin käytöstä tavanomaisen hinnoittelun perusteella muodostuvien kustannusten (korko) osalta ja myöhemmin mahdollisen SVOP-sijoituksen takaisinmaksun osalta, mikäli yhtiö toteaa sen mahdolliseksi.
- Vuosittaista osingonmaksua ei edellytetä, mutta mahdollisesti edellisten tilikausien ”ylisuurista” voittovaroista voidaan edellyttää kertaluonteisia osinkotuloutuksia ja/tai muuta pääomanpalautusta.
- Tavoitteena on mahdollisen TKL Oy:n perustamisvaiheessa muodostaa yhtiön rahoitusrakenne sellaiseksi, että yhtiö voi oman liiketoiminnan kautta tulla omillaan toimeen.

Talouksmallinnuksessa käytetyt oletukset lähtötietojen ja toimeksiannon aikana käydyn keskustelun pohjalta

Yhtiö alkupääomitetaan siten, että lomapalkkavelkoja vastaava määrä siirretään yhtiöön ja lisäksi kassavaroja siten, että ennustelaskelmien pohjalta minimikassa on kunkin tilikauden päättyessä vähintään 1 kuukauden kuluja vastaava.

Talouksmallinnus on tehty kustannusperusteisesti ts. tilikauden tulos on nollatasoa.

Yhtiön alkava tase on seuraavanlainen:

○ Omaisuus	5,6 M€
○ <u>Kassa</u>	<u>3,5 M€</u>
VASTAAVAA	9,1 M€
○ Oma pääoma	7,1 M€
○ <u>Lomap.velat</u>	<u>2,0 M€</u>
○ VASTATTAVAA	9,1 M€

Alkupääomituksen yhteydessä ei muodosteta pitkäaikaista konsernilainaa, ja investointien rahoitus hoidetaan ulkoisella lainalla (huom. kuitenkin myöhempänä esitetyt eri skenaariot, mm. leasingrahoitus).

Myynnin rakenne ja tukipalvelut

Myynnin ja tukipalvelujen pohjana talousarvio/-suunnitelma

Myynnin rakenne

Tampereen kaupunki (Nysse), seudullisen joukkoliikenteen järjestämisestä vastaavana toimivaltaisena viranomaisena, on käytännössä TKL:n ainoa asiakas; TKL ei saa asiakas- / lipputulota vaan se saa tuloja vain Tampereen kaupungilla (Nysseltä).

Nysse-liikenteen ohella TKL on järjestänyt harvoja yksittäisiä tilausajotyyppisiä kuljetuksia mm. puolustusvoimille, poliisille ja pelastusviranomaisille.

Linja-autoja on annettu satunnaisesti ja lyhytaikaisesti vuokralle kanssaliikennöitsijöille, koulutuskäyttöön tai esim. henkilöstön virkistyskäyttöön.

TKL:llä on myös sopimus ulkomainontaa harjoittavan yhtiön kanssa muutamien autojen ulkopintojen käytöstä.

Olemme ymmärtäneet, että mainittu, yhtiötilanteessa ulkoiseksi tulkittava myynti ei ylitä kynnysrajoja, eikä siten sidosrytysasema (in-house) vaarannu.

Tukipalvelut

Kirjanpidon, varastonhallinnan ja palkkojen maksatuksen sekä henkilöstön perustietojen käsittelyn osalta käytetään konsernin ohjeen mukaisesti SAP-järjestelmää sekä Monetran palveluja.

- Näistä irtautuminen, mikäli tulee ylipäätään kyseeseen, on Toimeksiantajan mukaan haastavin osuus.

Verkkoyhteydet ja puhelinpalvelut on toteutettu kaupungin ict- ja puhelinpalveluiden järjestämänä.

- Mikäli tulee kyseeseen, on Toimeksiantajan mukaan irtautuminen edellisiä helpompaa.
- Kuljettajien työvuorosuunnittelun ja päivittäisen operoinnin, sekä palkanmaksuperusteiden koostamisen osalta ollaan parhaillaan ottamassa käyttöön omaa (liitännäisosana Nyssen järjestelmään) olevaa Mtram-ohjelmistoa. Kyseinen järjestelmä toimii ulkoisella verkon yli käytettävällä palvelimella. Kaluston hallinnan tietojärjestelmän osalta ollaan toteuttamassa yhteishankintaa muiden kaupungin sidosryhmien kanssa.

Kaluston päivittäishuolto on kilpailutettu ja siitä huolehtii TKL:n toimitiloissa toimiva ulkoinen toimija. Niin ikään osa kaluston ulkopuolisesta huolto- ja korjaustoiminnasta tapahtuu kilpailutettuna hankintana ulkoisissa kauppakorjaamoissa, osan huolloista ja korjaustoiminnasta taas tullessa hoidetuksi oman (huoltokorjaamo) henkilöstön voimin.

Toimitilojen siistimisestä (sisällä) vastaa Voimia. Palveluita hankitaan myös esim. kilpailutusten ja yhteishankintojen osalta Tuomelta.

Tilikohtaisesta tuloslaskelmasta tunnistettujen ja Toimeksiantajan edustajien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta tukipalvelujen resursointi ja suuruus ei vaikuttaisi ainakaan merkittävästi alimitoitetulta yhtiön itsenäisen toiminnan näkökulmasta. Toimitusjohtajan mukaan joissain kustannuksissa saattaa olla pientä nousupotentiaalia, mutta vastaavasti on eriä, joissa olisi mahdollista säästää. Tukipalvelukulut vuonna 2022 olivat noin 0,5 M€.

Mahdolliset IT-järjestelmiin liittyvät kustannukset ja samalla tukipalvelujen kokonaistaso voivat kuitenkin käsittääksemme sisältää epävarmuustekijöitä, ja näitä voidaan tarvittaessa tutkia tarkemmin esim. due diligence – tyyppisessä selvityksessä. Koska liikelaitoksenkin kustannusten läpinäkyvyys on tilaajan näkökulmasta toivottavaa todellisten kustannusten heijastumiseksi palveluhintoihin, ei tukipalveluiden mahdollinen tarkentuminen kuitenkaan sinällään vaikuta tässä raportissa esitettyyn vaihtoehtojen vertailuun.

Ks. tukipalvelujen osalta myös osio juridiikka; Monetran sidosyksikköasema perustettavaan yhtiöön nähden tulee analysoida tarvittaessa tarkemmin osana erillistä jatkotyötä.

01

Taloudelliset laskelmat

Taloudelliset laskelmat - yhtiön tuloslaskelma

Tuloslaskelma - TKL Oy											
t€	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Liikevaihto	22 186	26 219	26 862	27 458	30 953	31 323	31 796	32 501	33 210	33 922	34 638
Liiketoiminnan muut tuotot	200	150	150	150	150	153	156	159	162	166	169
<i>Vuosikasvu</i>	-12,6%	17,8%	2,4%	2,2%	12,7%	1,2%	1,5%	2,2%	2,2%	2,1%	2,1%
Materiaalit ja palvelut	6 849	8 756	8 650	8 600	9 500	9 690	9 884	10 081	10 283	10 489	10 699
Henkilöstökulut	13 187	15 079	15 420	15 700	15 950	16 269	16 594	16 926	17 265	17 610	17 962
Liiketoiminnan muut kulut	580	673	680	650	1 200	1 224	1 248	1 273	1 299	1 325	1 351
Käyttökate	1 770	1 861	2 262	2 658	4 453	4 293	4 225	4 379	4 526	4 664	4 795
<i>% lv</i>	7,9%	7,1%	8,4%	9,6%	14,3%	13,6%	13,2%	13,4%	13,6%	13,7%	13,8%
Poistot	1 770	1 800	2 100	2 200	3 500	3 125	3 100	3 300	3 500	3 700	3 900
<i>% lv</i>	7,9%	6,8%	7,8%	8,0%	11,3%	9,9%	9,7%	10,1%	10,5%	10,9%	11,2%
Liikevoitto	0	61	162	458	953	1 168	1 125	1 079	1 026	964	895
<i>% lv</i>	-	0,2%	0,6%	1,7%	3,1%	3,7%	3,5%	3,3%	3,1%	2,8%	2,6%
Rahoitustuotot ja -kulut	-	61	162	458	953	1 168	1 125	1 079	1 026	965	895
Tuloverot	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>% lv</i>	-	0,0%	-0,0%	-0,0%	-0,0%	-0,0%	-0,0%	-0,0%	-0,0%	-0,0%	-0,0%

Taulukossa on esitetty talousarvioon/-suunnitelmaan perustuva ennustelaskelma TKL Oy:lle. Tässä ns. perusskenaariossa TKL Oy toteuttaa investointiohjelmansa omaan taseeseen (yht. 38 M€ vuosina 2024-2027). Vuodesta 2028 eteenpäin investointeja on oletettu 2 M€ / vuosi.

Uuden varikon kokonaiskustannusvaikutus on arvioitu neutraaliksi (ks. tarkemmin myöhempänä), eikä laskelmien pohjana olevaa taloussuunnitelmaa ole muokattu tältä osin.

Esimerkilaskelmassa yhtiöittäminen tapahtuu 31.12.2023. Yhtiön tulokseksi on oletettu laskelmassa nollassa ts. liikevoitto vastaa rahoituskuluja. Yhtiö rahoittaa investointinsa ulkoisella lainalla, jonka lyhennykseksi on oletettu 10 vuotta ja korkoksi 4 %. Investointien keskimääräinen poisto-aika on myös noin 10 vuotta.

Yhtiön tuloslaskelmaesimerkissä tilikauden tulos on nolla eikä tuloveroja makseta. Yhtiön ulkoiset korot ovat kokonaisuudessaan vähennyskelpoisia (alle 3 M€/vuosi).

Taloudelliset laskelmat – yhtiön tase

Tase - TKL Oy											
t€	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2025	31.12.2026	31.12.2027	31.12.2028	31.12.2029	31.12.2030	31.12.2031	31.12.2032	31.12.2033
VASTAAVAA											
Pysyvät vastaavat	5 425	7 625	9 525	22 325	33 825	32 700	31 600	30 300	28 800	27 100	25 200
Vaihto-omaisuus	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Lyhytaikaiset korottomat saamiset	-	3 277	3 358	3 432	3 869	3 915	3 974	4 063	4 151	4 240	4 330
Kassa	3 500	2 042	2 062	2 079	2 221	2 265	2 311	2 357	2 404	2 452	2 501
VASTAAVAA YHTEENSÄ	9 075	13 095	15 095	27 986	40 065	39 030	38 035	36 869	35 505	33 942	32 181
VASTATTAVAA											
Oma pääoma	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 018	7 018	7 018	7 018	7 017
Lainat rahoituslaitoksilta	-	3 054	5 025	17 892	29 761	28 661	27 598	26 364	24 931	23 297	21 463
Lyhytaikaiset korottomat velat	2 057	3 022	3 051	3 076	3 286	3 351	3 418	3 487	3 556	3 628	3 700
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	9 075	13 095	15 095	27 986	40 065	39 030	38 035	36 869	35 505	33 942	32 181
<i>Oma pääoma / taseen loppusumma</i>	<i>77 %</i>	<i>54 %</i>	<i>46 %</i>	<i>25 %</i>	<i>18 %</i>	<i>18 %</i>	<i>18 %</i>	<i>19 %</i>	<i>20 %</i>	<i>21 %</i>	<i>22 %</i>

Esimerkinomainen alkava tase on esitetty sarakkeessa '31.12.2023'.

Yhtiön omavaraisuusaste on alimmillaan hieman alle 20 % investointiohjelman lainarahoituksen myötä. Verrattaessa saman toimialan listattuihin yrityksiin (korkeimmat velkaisuusasteet 70-75 %) pääomarakennetta voi pitää perusteltuna, koska listattujen yhtiöiden velkaisuusasteen laskentapohjana käytetään käypiä arvoja, jotka perustuvat markkinaehtoiseen (=katteelliseen) toimintaan.

Taloudelliset laskelmat – yhtiön kassavirtalaskelma

Oman pääoman kassavirtalaskelma - TKL Oy										
t€	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Tilikauden tulos	0	-0	-0	-0	-0	0	0	0	0	0
Poistot ja varausten muutokset	1 800	2 100	2 200	3 500	3 125	3 100	3 300	3 500	3 700	3 900
Nettoinvestoinnit	-4 000	-4 000	-15 000	-15 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Lainojen nostot	3 395	2 570	14 970	15 532	2 838	3 185	3 348	3 498	3 664	3 848
Lainojen lyhennykset	-340	-597	-2 094	-3 647	-3 930	-4 249	-4 584	-4 934	-5 300	-5 685
Käyttöpääoman muutos	-2 314	-54	-59	-243	13	9	-18	-17	-16	-15
Osinko / pääoman palautus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oman pääoman kassavirta	-1 458	20	17	142	44	45	46	47	48	49

Taloussmallinnuksessa uusia lainoja nostetaan investointien ja minimikassavaatimuksen mukaisesti (kassassa oltava vuoden lopussa vähintään 1 kuukauden kuluja vastaava määrä).

Käyttöpääoman muutos on ensimmäisenä vuonna merkittävä, koska kaupungin sisäiset saamiset eivät siirry yhtiöittämisessä.

Eri talousskenaariot - vertailu tilaajan näkökulmasta

Tilaajan kustannusten vertailu											
M€	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Yht. 2024-2033
Liikelaitos (inflatorinen kehitys v. 2028-)	26,3	26,9	27,2	30,2	30,8	31,4	32,0	32,6	33,3	34,0	304,5
Oikaisu: rahoituskulut, ei-inflatorisesti kehittyvät poistot	0,1	0,2	0,5	1,0	0,7	0,6	0,7	0,7	0,8	0,9	6,0
Oikaistu liikelaitos	26,4	27,0	27,6	31,1	31,5	32,0	32,7	33,4	34,1	34,8	310,4
Yhtiö	26,4	27,0	27,6	31,1	31,5	32,0	32,7	33,4	34,1	34,8	310,4
Yhtiö, 50 % kalustosta leasingrahoituksella	26,3	26,9	27,5	31,0	31,4	32,0	32,7	33,4	34,2	34,9	310,4
Muut skenaariot											
Yhtiö, ulkoistus eläköitymisten mukaan, 2 % kustannussäästö	26,4	27,0	27,6	31,0	31,4	31,8	32,5	33,2	33,8	34,5	309,1
Yhtiö, ulkoistus eläköitymisten mukaan, 4 % kustannussäästö	26,3	26,9	27,5	30,9	31,2	31,7	32,3	33,0	33,6	34,2	307,8
Yhtiö, ulkoistus 50 % vuonna 2024, 2 % kustannussäästö	26,1	26,7	27,3	30,8	31,2	31,6	32,3	33,0	33,7	34,5	307,3
Yhtiö, ulkoistus 50 % vuonna 2024, 4 % kustannussäästö	25,8	26,5	27,1	30,5	30,8	31,3	32,0	32,7	33,4	34,1	304,2

Huom: Keväällä 2024 laaditussa ulkopuolisessa selvityksessä TKL:n oman toiminnan ja kilpailutetun tuotannon vertailukelpoinen ero kokonaiskustannuksissa oli 2 - 4 %

Taulukkoon on koottu yhteenveto toimeksiannon aikana analysoiduista skenaarioista. Liikelaitoksen talousarvioon/-suunnitelmaan perustuvaa laskelmaa on oikaistu rahoituskuluilla (eivät nykylaskennassa kohdistu liikelaitokselle) ja poistojen vaikutuksella; tuottokehitys on oletettu vuodesta 2028 alkaen inflatoriseksi, eivätkä poistot kehity inflaation mukaan.

Mainituilla oikaisuilla liikelaitoksen ja yhtiön laskelmat ovat identtiset.

Leasingrahoituksen todellinen kustannus on oletettu samaksi kuin lainarahoitus. Leasingrahoitukseen pohjautuvat yhtiön laskelmat on esitetty liitteessä.

Yhtiötä on tarkasteltu myös seuraavilla toimeksiantajan kanssa sovitulla laskennallisilla skenaarioilla:

- Toimintaa ulkoistetaan eläköitymisten mukaan (vuosina 2024-2033 eläköityy yhteensä 125 henkilöä)
- Toiminnan ulkoistus 50-prosenttisesti vuonna 2024

Nysse-tilaajan teettämässä ulkopuolisessa kilpailukykyä koskevassa selvityksessä todetaan seuraavaa:

- Vertailun perusteella Tampereen joukkoliikenteen hintataso on kilpailukykyinen
- TKL:n kustannustaso ylittää hienokseltaan (2 – 4 %) Tampereen kilpailutetun liikenteen tason, mutta ero on kuitenkin niin pieni, että ero voi selittyä TKL:n hoitaman liikenteen kilpailutetusta liikenteestä poikkeavilla piirteillä.

01-04

Liikelaitoksen ja osakeyhtiön vertailu

Kaupungin liikelaitoksen ja in house –yhtiön vertailu

	Yhtiö	Liikelaitos
Juridinen asema	Oma juridinen yksikkö, oma y-tunnus	Ei erillinen juridinen yksikkö, osa kaupunkia, kaupungin y-tunnus
Perustehtävä	Liiketoiminnan harjoittaminen; in house –yhtiönä tavoitteena ei ole voitonjaon maksimointi vaan palvelujen tuottaminen omistajalle	Asetettujen tehtävien hoito vastikkeetta, subventoidusti tai omakustannushintaan
Hallinto	Yhtiökokous, hallitus ja yleensä myös toimitusjohtaja. Hallintoneuvosto mahdollinen	Kuntalain mukaiset toimielimet; TKL:n toimintaa valvoo kaupunginvaltuuston kaksivuotiskaudeksi nimeämä johtokunta
Päätöksenteko	Jaettu osakkeenomistajien ja johdon (hallitus + toimitusjohtaja) välillä	Julkisen vallan käyttö, kunta-, julkisuus- ja hallintolaki (valitusoikeus, nähtävillä pito)
Vastuu sitoumuksista	Yhtiöllä	Kaupungilla
Konkurssisuoja	Ei	On
Talouden ohjaus	Tavallisesti ei erityisiä säännöksiä, yhtiön päätettävissä; in house –palveluntuottajayhtiöillä kuitenkin tyypillisesti vahva omistajaohjaus, konserniohje tytäryhtiöille	Kuntalaki (talousarvio ja –suunnitelma)

Sekä yhtiössä että liikelaitoksessa johdon ja ohjaavien tahojen yhteistyö on oleellista toiminnan kehittämisen ja kustannustehokkuuden ylläpitämisen näkökulmasta.

Kaupungin liikelaitoksen ja in house –yhtiön vertailu

	Yhtiö	Liikelaitos
Palveluiden hinnoittelu	Markkinaehtoisuus; in house –yhtiön katetavoite kuitenkin tyypillisesti maltillinen kuten myös TKL:n tapauksessa	Ei varsinaisia säännöksiä; TKL:n toimintaa ohjaa sitovuus liikeylittäjään (tavoite 0 eli toiminnan tehokkuuden mittarina erityisesti palveluiden hintataso) sekä nettoinvestointeihin
Verotus	Yhteisövero 20 % tuloksesta ennen veroja, kiinteistövero (ei sovellu TKL:ään), varainsiirtovero (ei sovellu TKL:n yhtiöittämiseen)	Liikelaitos maksaa elinkeinotulosta tuloveroa oman kunnan ulkopuolella harjoitetusta toiminnasta
Arvonlisäverotus	Arvonlisäverovelvollinen	Arvonlisäverovähennykseen oikeuttavaa toimintaa
Voitonjako	Osingot, pääomanpalautukset, tappio katettava omasta pääomasta	Tulos/tappio osa kunnan tulosta
Pääomanpalautus	Osakeyhtiölain mukaista varojen jakoa ja selvitystilamenettelyä koskevat säännökset, konkurssi, verosäännökset	Peruspääoma ja kertyneet voittovarot voidaan palauttaa kaupungille
Henkilöstö	Työsuhteet, toimitusjohtaja, kunnallinen eläkejärjestelmä, uusi työehtosopimus nykyisen kauden jälkeen (5/2025)	Virka- ja työsuhteet, liikelaitoksen johtaja, kunnallinen eläkejärjestelmä, nykyinen työehtosopimus

Sekä yhtiössä että liikelaitoksessa johdon ja ohjaavien tahojen yhteistyö on oleellista toiminnan kehittämisen ja kustannustehokkuuden ylläpitämisen näkökulmasta.

Liikelaitos: SWOT-analyysi

Vahvuudet

Yhteiskunnallinen merkitys

Vakaa kunnallinen rahoitus ja konkurssisuoja

Julkinen luottamus

Tilaa näkee oman toiminnan roolin tärkeänä ja joustavana

Heikkoudet

Byrokratia

Hidas päätöksenteko

Politiikan heijastuminen toimintaan

Riippuvuus kunnan taloudesta

Puuttuva kilpailupaine voi johtaa tehottomuuteen

Todelliset rahoituskulut eivät heijastu liikelaitoksen lukuihin

Mahdollisuudet

Kumppanuudet ja yhteistyö, helppo resurssien jakaminen

Insentiivi kehittää ympäristöystävällisempiä palveluita -
merkittävät kalustouudistukset

Uusi varikkoratkaisu toiminnan tehostajana

Riittävät toimintaedellytykset oman tuotannon laatu- ja
hintakilpailukyvyn varmistamiseksi

Uhat

Ohjaavien tahojen roolitus, johtokunnan lyhyt toimintakausi

Taloudelliset ja poliittiset vaihtelut kaupungissa, muutokset
kysynnässä

Riskit uuteen kalustoon ja rahoituskulujen
läpinäkymättömyyteen liittyen

Tehokkuusvaatimuksen lisääntyminen <-> insentiivi kehittää
tehokkuutta ei niin suuri kuin yhtiössä

In house -yhtiö: SWOT-analyysi

Vahvuudet

Tilaaja voi hankkia palvelut suoraan in house -yhtiöltä
Kunnallinen tuki ja paikallinen tuntemus
Julkinen luottamus
Toiminnan ja kustannusten läpinäkyvyys

Heikkoudet

Riippuvuus kunnan taloudesta
Rajallinen kilpailupaine voi johtaa tehottomuuteen
Rajatut toiminnan kehittämis-/laajentamismahdollisuudet yhden omistajan in house -roolissa

Mahdollisuudet

Suurempi itsenäisyys liikelaitokseen verrattuna voi johtaa tehokkuuden kasvuun
Kustannusten läpinäkyvyys yhtenä tehokkuuskannustimena
Yhtiön hallituksen kokoonpano – lisää osaamista?
Uusi varikkoratkaisu toiminnan tehostajana
Kumppanuudet ja yhteistyö, resurssien jaon suunnittelu

Uhat

Politiikan heijastuminen toimintaan
Riskit uuteen kalustoon liittyen
Riippuvuus yhdestä asiakkaasta
Muutokset kysyntätekijöissä ja tilaajan taloustilanteessa
Tehokkuusvaatimuksen lisääntyminen, kuitenkin lähtökohtaisesti suurempi mahdollisuus vaikuttaa kuin liikelaitoksena toimittaessa

02

Yhtiöoikeudelliset toteutusvaihtoehdot ja verotus

Yhtiöitettävä omaisuus ja yhtiöittämistavat

Yhtiöittämisen kohteena on Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen ("TKL") liikennöintipalvelut. Yhtiöön siirtyvä omaisuus muodostuisi pääasiassa liikennöinnin henkilöstöstä sekä bussikalustosta. Lisäksi siirtyvään omaisuuteen voi lukeutua vähäisessä määrin koneita, laitteita, vaihto-omaisuutta tai muuta irtainta omaisuutta.

Käsityksemme mukaan julkisen bussiliikenteen infra (käytännössä varikko ja pysäkit) jäisivät Tampereen kaupungille. Siirtyviin omaisuuseriin ei myöskään käsityksemme mukaan sisälly kiinteistöjä tai osakkeita.

Käsityksemme mukaan kaikki siirtyvät varallisuuserät ovat olleet arvonlisäverollisen liiketoiminnan käytössä.

Vastaanottavan yhtiön juokseva toiminta tulee olemaan arvonlisäveron alaista liiketoimintaa ja yhtiö siten lähtökohtaisesti arvonlisäverovelvollinen myynneistään.

Yhtiöittämistapoja

Tyypillisiä liiketoiminnan yhtiöittämistapoja ovat

- liiketoimintasiirto (EVL 52 d §)
- apporttiluovutus
- liiketoimintakauppa

Liiketoimintakaupan osalta on syytä huomioida, että liiketoimintakaupassa omaisuuden luovuttajasta ei tule suoraan järjestelyn seurauksena omaisuuden vastaanottavan yhtiön osakasta, koska liiketoimintakaupassa ei lähtökohtaisesti käytetä osakevastiketta. Toki käytännössä tällöinkin ostava taho on perustettu valmiiksi oikein omistussuhtein. Liiketoimintakauppa mahdollistaakin joustavimmin ostavan yhtiön rahoitusrakenteen muokkaamisen tarkoituksenmukaiseksi. TKL:n yhtiöittämisen tapauksessa pääomitus kuitenkin tapahtuu oman pääoman ehtoiseksi, joten apporttiluovutus (kirjanpitoarvoin) vaikuttaa suoraviivaisimmalta toteutustavalta.

Yhtiöittämistavat ja verotus lyhyesti

	Liiketoimintasiirto	Apporttiluovutus	Liiketoimintakauppa
Tuloverotus	EVL 52 d §:n mukaisesti toteutettu liiketoimintasiirto on tuloveroneutraali tapa toteuttaa liikkeen luovutus. Koska Tampereen kaupunki ei TVL 21 § 4 mom. mukaan kuitenkaan olisi tuloverovelvollinen omaisuuden luovutuksesta aiheutuvasta luovutusvoitosta, ei tuloverotuksen näkökulmasta ole erityistä syytä tavoitella liikkeen luovutusta liiketoimintasiirtona.	Apporttiluovutus on tuloveronalainen tapa toteuttaa liikkeen luovutus. Koska Tampereen kaupunki ei kuitenkaan olisi TVL 21 §:n 4 mom. mukaan verovelvollinen mahdollisesta luovutusvoitosta, voisi apporttiluovutus olla tuloverotuksen näkökulmasta tehokas tapa toteuttaa yhtiöittäminen.	Liiketoimintakauppa on tuloveronalainen liikeomaisuuden luovutus. Koska Tampereen kaupunki ei kuitenkaan olisi TVL 21 §:n 4 mom. mukaan verovelvollinen mahdollisesta luovutusvoitosta, olisi liiketoimintakauppa tuloverotuksen näkökulmasta mahdollinen tapa toteuttaa yhtiöittäminen. Erona apporttiluovutukseen liiketoimintakauppa kuitenkin edellyttää käteisvastiketta tai kauppahinnan jättämistä velaksi kaupungin ja yhtiön välille.
Arvonlisä-verotus	Liiketoimintasiirtona toteutettava liikkeen luovutus todennäköisesti täyttäisi AVL 19 c §:n mukaisen arvonlisäveroneutraalin liikkeen luovutuksen edellytykset, jolloin liiketoimintasiirtona toteutettavasta yhtiöittämisestä ei aiheutuisi alv-kustannusta.	Apporttiluovutuksena toteutettava liikkeen luovutus todennäköisesti täyttäisi AVL 19 c §:n mukaisen arvonlisäveroneutraalin liikkeen luovutuksen edellytykset, jolloin apporttiluovutuksena toteutettavasta yhtiöittämisestä ei aiheutuisi alv-kustannusta. AVL 19 c:n soveltuminen on suositeltavaa varmistaa vielä erikseen, kun kaikki siirtyvät omaisuuserät on tunnistettu.	Liiketoimintakauppana toteutettava liikkeen luovutus todennäköisesti täyttäisi AVL 19 c §:n mukaisen arvonlisäveroneutraalin liikkeen luovutuksen edellytykset, jolloin apporttiluovutuksena toteutettavasta yhtiöittämisestä ei aiheutuisi alv-kustannusta. AVL 19 c:n soveltuminen on suositeltavaa varmistaa vielä erikseen, kun kaikki siirtyvät omaisuuserät on tunnistettu.
Varainsiirto-verotus	Mikäli siirtyvään omaisuuteen sisältyisi VSV:n alaisia eriä, liiketoimintasiirto olisi mahdollista toteuttaa ilman VSV-kustannusta. Siirron kohteena oleviin omaisuuseriin ei kuitenkaan sisälly VSV:n alaisia eriä, joten liiketoimintasiirrosta ei aiheudu VSV-kustannusta.	Siirron kohteena oleviin omaisuuseriin ei sisälly VSV:n alaisia eriä, joten liiketoimintasiirrosta ei aiheudu VSV-kustannusta.	Siirron kohteena oleviin omaisuuseriin ei sisälly VSV:n alaisia eriä, joten liiketoimintasiirrosta ei aiheudu VSV-kustannusta.
Varallisuuden arvostus	Verotuksessa jatkuvuusperiaate siirtyneiden varojen ja velkojen osalta. Kirjanpidossa mahdollisuus toteuttaa käyvin arvoin. TKL:n tapauksessa kuitenkin käypä arvo vastaa kirjanpitoarvoa.	Omaisuuden käyvät arvot tulevat näkyviin myös verotuksessa eli tavallisesti mahdollista kasvattaa poistopohjaa. Siltä osin kuin apportin arvoa ei voida kohdistaa tietyille omaisuuserille, muodostuu yhtiön taseeseen liikearvoa, josta tehdään poistot. TKL:n tapauksessa toteutettavissa kirjanpitoarvoin.	Omaisuuden käyvät arvot tulevat näkyviin myös verotuksessa eli mahdollista kasvattaa poistopohjaa. Siltä osin kuin liiketoimintakaupassa käytettyä arvoa ei voida kohdistaa tietyille omaisuuserille, muodostuu yhtiön taseeseen liikearvoa, josta tehdään poistot. TKL:n tapauksessa toteutettavissa kirjanpitoarvoin.

Suositus yhtiöittämisestä

Suosittelimme yhtiöittämisen ensisijaiseksi toteuttamistavaksi apporttiluovutusta tai liiketoimintakauppaa

Käsityksemme mukaan suunnitteilla olevassa yhtiöittämisessä apporttiluovutus tai liiketoimintakauppa olisivat tehokkaita ja liiketoimintasiirtoa suoraviivaisempia yhtiöittämisen toteutustapoja, koska liiketoimintasiirto vaatisi erillisen ennakkoratkaisun verottajalta liiketoimintakokonaisuuden edellytysten täyttymisestä. Näissä vaihtoehdoissa

- Tampereen kaupunki omaisuuden luovuttavana tahona on tuloverovapaa ja luovutuksen kohteena ei ole varainsiirtoveronalaisia kiinteistöjä, rakennuksia tai arvopapereita. Näin ollen apporttiluovutuksesta tai liiketoimintakaupasta ei aiheutuisi tulovero- eikä varainsiirtoverokustannusta.
- Ostajan eli perustettavan yhtiön näkökulmasta liiketoimintakauppa ja apporttiluovutus tarkoittavat koko kauppahinnan/apportin vähennyskelpoisuutta verotuksessa, joka käytännössä toteutuu poistoin.
- Liiketoimintakaupassa voidaan konvertoida osa velaksi jätetystä kauppahintasaatavasta omaksi pääomaksi (SVOP-rahasto) ja osa jättää vieraan pääoman ehtoiseksi rahoitukseksi. Tämä on apporttiin nähden joustavampi vaihtoehto, koska apporttijärjestelyissä ei voida suunnitella rahoitusrakennetta. TKL:n tapauksessa alkava tase koostuu kuitenkin kokonaan omasta pääomasta, jolloin apporttiluovutus on suoraviivaisempi vaihtoehto.
- Liiketoimintakaupalla tai apporttina toteutetussa mallissa perustettava yhtiö voi jakaa varoja (SVOP-rahastoa) ja liiketoimintakaupan tapauksessa myös lyhentää velkojaan omistajalleen verottamattomin tuotoin. Lisäksi omistajalle voidaan suorittaa velaksi jätetyn kauppahinnan osalta korkoa, joka on korkovähennysrajoitusten puitteissa maksajalleen verovähennyskelpoinen. Kauppavaihtoehtoa tuleekin harkita, mikäli pääomarakennetta halutaan yhtiöittämisen yhteydessä muokata esim. omistajalainaa muodostamalla.
- Yleisesti ottaen jos luovutus tapahtuu apporttiluovutuksena tai liiketoimintakaupoin, tulee liiketoiminnan käypä arvo määrittää ja varmistaa rahoitusrakenteen markkinaehtoisuus niin verotuksellisesti kuin valtiontukimielessä. Tässä tapauksessa käypä arvo vastaa kirjanpitoarvoa; ulkoiset lainat rasittavat pääomarakennetta, mutta se on edempänä todettu vertailukelpoiseksi markkinaehtoisten toimijoiden indikoiman tason kanssa.
- Käsillä olevassa tilanteessa olisi todennäköisesti mahdollista soveltaa AVL 19 c §:ää, jolloin liiketoimintakauppa/apporttiluovutus voitaisiin käsitellä arvonlisäveroneutraalisti. AVL 19 c §:n edellytykset on suositeltavaa varmistaa vielä ennen kaupan toteutusta ja huomioida asianmukaisesti kauppakirjassa/apporttisopimuksessa.

Infrayhtiö ja korkovähennysrajoitus

EVL 18 §, 18 a § ja 18 b§:issä on säädetty korkojen vähennysoikeudesta sekä tietyistä rajoituksista korkojen vähennysoikeuteen liittyen. Nämä säännökset koskevat myös elinkeinotoimintaa harjoittavia kuntakonserneja. Siten myös nyt suunnitteilla oleva yhtiö tulisi lähtökohtaisesti korkojen vähennysrajoituksia koskevien säännösten piiriin.

Korkojen vähennysrajoituksia koskevissa säännöksissä on kuitenkin säädetty ns. infrayhtiöitä koskevasta poikkeuksesta EVL 18 b §:n 1 mom 3. kohdassa, jonka mukaan korkojen vähennysrajoitusta koskevaa säännöstä (EVL 18 a §) ei sovelleta sellaisiin korkomenoihin, jotka kertyvät lainoista, joilla:

- i. rahoitetaan pitkän aikavälin julkisia infrastruktuurihankkeita, tai
  - poikkeussäännöksessä tarkoitetut pitkän aikavälin julkiset infrastruktuurihankkeet koskevat sosiaalista asuntotuotantoa, jossa valtio tukee sosiaalisin perustein valituille asukkaille tarkoitettujen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamista, hankintaa ja perusparantamista
- ii. infrastruktuuriyhteisöjä ("*infrayhtiö*") edellyttäen, että hankkeen toteuttaja, vieraan pääoman menot, varat ja tulot ovat kaikki Euroopan unionissa;
  - Tällaisena infrayhtiönä pidetään muun ohella kunnan yksin tai yhdessä suoraan tai välillisesti omistamaa yhden tai useamman tien, rautatien, raitiotien, vesiväylän, rakennuksen tai pysyvän rakennelman tai niihin tai niiden käyttöön välittömästi liittyvän irtaimiston omistamista ja niiden hallinnointia varten perustettua yhtiötä ja liikelaitosta, joka luovuttaa omaisuutensa käyttöoikeuden omistajalleen tai sen sidosyksikölle käytettäväksi sen julkisten palveluiden hoitamiseen, ja
  - jonka tulot muodostuvat olennaiselta osin infraomaisuuden käyttöoikeuden luovutuksesta saaduista tuloista tai omistajalta saaduista vastikkeista.

Nyt suunnitteilla oleva yhtiö on suunniteltu lähtökohtaisesti palveluyhtiöksi, joka ei omistaisi julkisen liikenteen infraa vaan infra jäisi Tampereen kaupungin omistukseen. Tässä toimintamallissa perustettava yhtiö ei tulisi saamaan korkovähennysrajoituksessa tarkoitettua infrayhtiön asemaa.

Käytännössä tällöin yhtiö olisi yleisten säännösten mukaisesti korkovähennysrajoitusten soveltamisalan piirissä ja se joutuisi tarkastelemaan nettokorkomenojen suuruutta ja sitä, mikä osa nettokorkomenoista mahdollisesti olisi vähennyskelvotonta korkomenoa.

Tällä voi olla erityisesti vaikutusta, jos edellä esitetystä poiketen yhtiön toimesta tulevaisuudessa toteutettaisiin kalustoinvestointeja konsernin sisäisellä lainarahoituksella (matalammat kynnysrajat kuin ulkoisissa korkomenoissa) tai yhtiön toiminta vaatisi muusta syystä vielä merkittävämpää lainarahoitusta.

Jos tulevaisuudessa bussiliikenteen infra haluttaisiin yhtiöittää, on suositeltavaa, että infraa ei yhtiötetä joukkoliikennepalveluita tuottavaan yhtiön. Tällöin, jos infra ja palvelutuotanto ovat samassa yhtiössä, on olemassa riski siitä, että infrayhtiötä koskevat edellytykset eivät täyty, jos yhtiön tulot eivät olennaisilta osin muodostu infran vuokrauksesta saaduista tuloista. Käytännössä tällöin nykyisen korkorajoitussääntelyn näkökulmasta verotehokkainta olisi yhtiöittää infra omaan yhtiöön niin, että ko. yhtiö saisi infrayhtiöstatuksen ja toteuttaa mahdolliset investoinnit infrayhtiön kautta.

Infrayhtiö ja korkovähennysrajoitus

Vaikutus Tampereen Raitiotie Oy:n asemaan

Käsityksemme mukaan yhtiöittäminen ei vaikuta siihen, kenelle Tampereen Raitiotie Oy vuokraa infran vaan lähtökohtaisesti infran luovutukseen liittyvät järjestelyt tulevat säilymään ennallaan.

— Jos vastoin käsitystämme infravuokrasuhde muuttuisi, voisi tällä olla vaikutusta Raitiotie Oy:n asemaan infrayhtiönä.

Jos Raitiotie Oy alkaisi kuitenkin tuottamaan palvelua perustettavalle yhtiölle siten, että sillä olisi merkittävä vaikutus Raitiotie Oy:n tulonmuodostukseen suhteessa infratuotot omistajalta vs. palvelutuotot omistajalta voi yhtiöittämisellä olla vaikutusta Raitiotie Oy:n mahdolliseen asemaan infrayhtiönä.

Vaikutusten tarkempi arviointi edellyttää tarkempia tietoja Raitiotie Oy:n tuloista ja tuottamista palveluista.

03

Hankintaoikeudellinen tarkastelu

Liikennöinnin palveluihin sovelletaan erityisalojen hankintalakia

Erityisalojen hankintalain soveltamisalasta

Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista säädetyn lain (1398/2016, *erityisalojen hankintalaki*) 1 §:n mukaan liikenteen alalla toimivien valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden 5 §:ssä tarkoitettujen hankintayksiköiden on kilpailuttava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa erityisalojen hankintalaissa säädettyin menettelyin.

Liikenteen alalla toimimiseksi luetaan erityisalojen hankintalain 8 §:n mukaan sellaisten verkkojen rakentamiseen, huoltoon, ylläpitoon sekä tarjoamiseen, joiden tarkoituksena on tarjota julkisia kuljetuspalveluita rautateitse, raitioteitse, automatisoiduin järjestelmin, johdinautoilla, linja-autoilla, kaapeliradoilla tai metrolla. Lakia sovelletaan myös kuljetuspalvelujen tarjoamiseen kuljetuspalvelujen verkossa. Kuljetuspalvelujen verkolla tarkoitetaan palvelua, jota tarjotaan viranomaisen toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voivat koskea liikennöitäviä reittejä, käytettävissä olevaa kuljetuskapasiteettia tai vuorotiheyttä.

Erityisalojen hankintalain 5 §:n 1 momentin mukaan laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat yhtä tai useaa 6—9 §:ssä tarkoitettua toimintaa harjoittavat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, valtion liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä edellä mainittujen tahojen muodostamat yhteenliittymät.

Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja:

- 1) jota rahoittaa pääasiallisesti viranomaishankintayksikkö;
- 2) jonka johto on viranomaishankintayksikön valvonnan alainen; taikka
- 3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä viranomaishankintayksikkö nimeää yli puolet.

Lähtökohtana voidaan pitää, että perustettavan yhtiön osalta em. julkisoikeudellisen laitoksen kriteerit täyttyisivät.

Nykyisen liikelaitoksen toiminnan jatkuessa yhtiömuodossa kaupunkiliikenneyhtiö tuottaisi liikenteen järjestämiseen ja liikennöintiin liittyviä palveluita Tampereen kaupungille, jolloin siihen sovellettaisiin erityisalojen hankintalakia. Yhtiö olisi erityisalojen hankintalain määritelmän mukainen julkisoikeudellinen laitos ja viranomaishankintayksikkö. Perustettavan yhtiön tulisi siten kilpailuttaa hankintansa erityisalojen hankintalaissa säädettyjen menettelyjen mukaisesti.

Kaupungin (Nysse) hankinnat perustettavalta yhtiöltä

Erityisalojen hankintalain 27 §:n mukaan lakia ei sovelleta hankintoihin, jotka hankintayksikkö tekee sidosyritykseltä. Sidosyrityksellä tarkoitetaan sellaista yritystä, jonka vuosittaiset tilinpäätökset yhdistellään hankintayksiköiden tilinpäätösten kanssa kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti; kirjanpitolain soveltamisalaan kuulumattomien yksiköiden osalta sidosyrityksellä tarkoitetaan sellaista yritystä, johon hankintayksikkö voi suoraan tai välillisestä käyttää 5 §:n 4 momentissa tarkoitettua määräysvaltaa tai joka voi käyttää määräysvaltaa hankintayksikköön taikka joka on hankintayksikkönä toisen yrityksen määräysvallan alainen omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen nojalla;

Edellytyksenä on, että vähintään 80 prosenttia sidosyrityksen kolmen viimeisen vuoden palvelujen keskimääräisestä liikevaihdosta muodostuu toimituksista hankintayksiköille tai muille yhteisöille, joihin sillä on sidossuhde.

Oletuksemme on, että perustettava yhtiö ei saisi asiakas- / lipputuloja vaan se saisi tuloja vain Tampereen kaupungilla (Nysseltä). Yhtiön toiminta kohdistuisi siten pääasiassa kaupungille (>80%).

Tukipalveluiden hankintamahdollisuudet säilyvät ja paikoin jopa laajenevat

EU:n palvelusopimusasetuksessa säädetään liikenteen järjestämistavoista

Liikenteen palveluista (320/2017) säädetyn lain 181 §:n 1 momentin mukaan palvelusopimusasetuksessa tarkoitettuja tieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia ovat muun muassa kunnalliset ja seudulliset viranomaiset. Säännöksen 3 momentin mukaan Tampereen kaupunki on Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven kuntien muodostamalla alueella palvelusopimusasetuksessa tarkoitettuja tieliikenteen toimivaltainen viranomainen.

EU:n palvelusopimusasetuksella (1370/2007) säädetään julkisia henkilöliikenteen palveluhankintoja koskevien sopimusten tekemisestä. Palvelusopimusasetuksessa säädetään, miten viranomaiset voivat puuttua markkinoiden toimintaan turvatakseen matkustajille markkinaehtoisia palveluja paremmat yleishyödylliset henkilöliikenteen palvelut.

Viranomaisen on tehtävä valinta sen suhteen, onko perusteltua soveltaa palvelusopimusasetusta, vai onko markkinoiden ehdoilla syntyvä tarjonta määrältään, laadultaan ja muilta ominaisuuksiltaan riittävä. Palvelusopimusasetuksen soveltaminen voi olla perusteltua myös sen vuoksi, että markkinaehtoisesti tarjottavat palvelut eivät olisi riittävän vakaita ja kattavia. Tehdessään valintaa markkinaehtoisen liikenteen ja palvelusopimusasetuksen mukaisen liikenteen välillä viranomaisen on arvioitava vaihtoehtoja ensisijaisesti matkustajien tarpeiden kannalta. Viranomaisen on arvioitava ratkaisua myös taloudellisten vaikutusten kannalta.

Palvelusopimusasetuksessa ei sen sijaan säädetä tarkemmin siitä menettelystä ja niistä edellytyksistä, joilla kansalliset toimivaltaiset viranomaiset voivat valita markkinaehtoisen ja asetuksen mukaisen liikenteen järjestämistavan välillä.

Myös soveltaessaan palvelusopimusasetuksen mukaista järjestämistapaa tulee viranomaisen huomioida erityisalojen hankintalaissa säädetyt veloitteet.

Tukipalvelut

Kuntalain yhtiöttämisvelvollisuutta koskevan poikkeussäännöksen mukaan kunta voi tuottaa tukipalveluja tytäryhteisölleen tai julkisista hankinnoista annetun laissa tarkoitettulle sidosyksikölle taikka vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun laissa tarkoitettulle sidosyritykselle tai yhteisyrytykselle kilpailuttamatta. Palvelut on hinnoiteltava kaupungin ja perustettavan yhtiön välillä markkinaperusteisesti.

Tampereen kaupunkikonsernissa tuotetaan keskitettyjä palveluita myös joidenkin yhtiöiden toimesta muille kaupungin tytäryhtiöille. Tällaisia toimintoja ovat mm. talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, hankintojen ja logistiikan sekä työterveyden ja tietohallinnon palvelut. Konserniohjeen mukaan sidosyksikköasemassa toimivien yhtiöiden on lähtökohtaisesti käytettävä keskitettyjä palveluita, mutta tästä voidaan poiketa, mikäli perusteet selvitetään yhdessä omistajaohjausyksikön kanssa ennen päätöksentekoa. ICT-palveluiden osalta yhtiön on selvitettävä palveluiden ja infrastruktuurin ratkaisut yhdessä kaupungin Tietohallintoyksikön kanssa. Konserniohje velvoittaa sekä markkinoilla toimivia tytäryhtiöitä että sidosyksikköasemassa olevia yhtiöitä kehittämään hankintojaan yhdessä kaupungin hankintapalvelut -yksikön kanssa kaupungin strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuntakonsernin ulkopuolisilta tahoilta tehtävät tukipalveluhankinnat yhtiön tulee kilpailuttaa normaalisti erityisalojen hankintalain säännösten mukaisesti.

04

Yhtiöittämisen vaikutukset henkilöstön kannalta

Keskeiset henkilöstövaikutukset yhtiömalliin siirryttäessä

Periaatteet yhtiötä perustettaessa:

- Työntekijät siirtyvät perustettavan yhtiön palvelukseen vanhoina työntekijöinä eli palvelussuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet ja niihin liittyvät työsuhte-etuudet siirtyvät luovutuksensaajalle ja pysyvät pääosin ennallaan.
- Lähtökohtaisesti liikkeenluovutuksen piiriin kuuluvat kaikki siirtohetkellä virka- tai työsuhteessa olevat henkilöt niistä toiminnoista, jotka siirtyvät perustettavaan yhtiöön. Mahdollinen määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö siirtyy osakeyhtiön palvelukseen määräajan päättymiseen saakka.
- Työsuhteen ehtoihin ja työntekijän etuihin ei tule muutoksia, ellei muutoksista erikseen sovita. Liikkeen luovutus ei ole sellaisenaan peruste palvelusuhteen ehtojen muuttamiseen.
- Tampereen kaupungin konserniohjeen (kohta 4.4) mukaan kaikki kaupungin tytäryhteisöt kuuluvat johonkin työnantajajärjestöön ja noudattavat järjestäytymisensä mukaista työehtosopimusta. Käytettävästä työehtosopimuksesta tekee päätöksen yhtiön hallitus.
- Yhtiö ei saa irtisanoa työntekijän työsuhteesta pelkästään liikkeen luovutuksen perusteella.
- Ennen luovutusta eräänntyneestä työntekijän palkka- tai muusta työsuhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja yhtiö yhteisvastuullisesti. Luovuttaja on kuitenkin luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta eräänntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu.
- Liikkeen luovutusta koskevan työntekijöiden kieltäytymiskiellon mukaan virkasuhteesta työsuhteeseen siirtyvä henkilöstö ei voi yksipuolisesti kieltäytyä siirtymästä luovutuksensaajan palvelukseen, mutta työntekijä saa irtisanoutua liikkeen luovutuksesta johtuen (TSL 7:5.2 §:n ja KVhL 39.2 §). Liikkeen luovutuksen yhteydessä työntekijällä on oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan uutta huonoehtoisempaa työtä, mm. palkan perusteella, ja irtisanoutua, jolloin luovutuksensaajan katsotaan olevan vastuussa palvelusuhteen päättymisestä TSL 7:6 §:n mukaisesti. Kunnallisista viranhantajoista annettu laki (KhVhL) ei sisällä vastaavaa säännöstä luovutuksensaajan vastuusta

Perustettavan yhtiön vastuut

Työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat velvollisuudet siirtyvät luovutuksensaajalle eli yhtiölle.

Yhtiö vastaa lakisääteisistä vakuutuksista kuten eläke-, tapaturma- ja työkyvyttömyysvakuutuksista sekä työterveyshuollon järjestämisestä.

Luovutuksensaaja tekee siirtyvien henkilöiden kanssa tyypillisesti uudet työsuhteet. Uusien työsuhteiden teko ei ole pakollista, mutta se on suositeltavaa, koska työnantajataho muuttuu ja (mahdolliset) virkasuhteet muuttuvat työsuhteiksi.

Yhtiön hallitus päättää yhtiössä sovellettavasta työehtosopimuksesta työsuhteen mukaisen siirtymäajan jälkeen.

Konsernijaoston v. 2021 tekemän päätöksen mukaisesti kaupungin tytäryhtiön hallituksen yksi jäsen voi olla henkilöstön edustaja.

Selvitettävät asiat:

- Siirtyvän henkilöstön tunnistaminen ja kaupungin palvelukseen mahdollisesti jäävien työntekijöiden toimenkuvien päivitys, mikäli tehtävät siirtyvät yhtiölle.
- Mahdollisen julkista vallankäyttöä sisältävien työtehtävien identifiointi virkasuhteisten työntekijöiden toimenkuvasta ja tehtävien järjestäminen ko. sääntely huomioiden. TKL:n tyypisessä toiminnassa julkista vallankäyttöä on harvoin, mutta asia varmistettava.
- Yhteistyön toimintamalleista sopiminen yhtiön, kaupungin ja Nysen sekä muiden sidosryhmienyhteyshenkilöiden välillä
- Siirtyvän henkilöstön lomapalkkavelkaan liittyvistä vastuista ja mm. saldokertymän käsittelystä sopiminen
- Mahdollinen valmistelunaikainen vapaaehtoinen vuoropuhelu kaupungin, TKL, yhtiön tulevan hallituksen ja työntekijöiden edustajien kesken työntekijöiden järjestäytymisestä ja sovellettavasta työehtosopimuksesta sekä mahdollisten nykyisten kunnallisten lisäetuuksien jatkuvuudesta

Henkilöstö – Yhteistoimintamenettely osana yhtiöittämisjärjestelyjä

Yhtiöittämisen yhteydessä toteutettavaa henkilöstön liikkeen luovutusta on käsiteltävä yhteistoimintamenettelyssä.

Järjestelyssä toteutuu ns. kaksinkertainen tiedottamisvelvollisuus.

Varsinaisia yhteistoimintaneuvotteluita ei tarvitse käydä, jos luovutuksella ei ole (muuta) henkilöstövaikutuksia. Tiedottamisen osalta työnantajalla on velvollisuus tiedottaa suunnitelmasta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Tiedot henkilöstöryhmien edustajille on annettava hyvissä ajoin ennen luovutuksen toteuttamista

Yhteistoiminta ja liikkeen luovuttamisesta tiedottaminen

Yhtiöittämisen yhteydessä toteutettavaa henkilöstön liikkeen luovutusta on käsiteltävä **yhteistoimintamenettelyssä**. Yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) ja työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2007) mukaan (YTL 7 luku ja KVVYTL 11 §)

Järjestelyssä toteutuu ns. **kaksinkertainen tiedottamisvelvollisuus**: Luovuttajalla (myyjä) ja luovutuksensaajalla (ostaja) on velvollisuus tiedottaa henkilöstölle liikkeen luovutuksesta. Jos luovutuksensaajana olevalla perustettavalla yhtiöllä ei ole vielä henkilöstöä, varsinaista tiedottamisvelvollisuutta ei ole.

Luovuttajan ja luovutuksensaajan on selvitettävä niiden henkilöstöryhmien edustajille, joita luovutus koskee (YTL 41 § ja KVVYTL 11 §):

- luovutuksen ajankohta tai suunniteltu ajankohta;
- luovutuksen syyt;
- luovutuksesta työntekijöille aiheutuvat oikeudelliset, taloudelliset ja sosiaaliset seuraukset; sekä
- suunnitellut, työntekijöitä koskevat toimenpiteet.

Tiedot henkilöstöryhmien edustajille on annettava **hyvissä ajoin ennen luovutuksen toteuttamista** (YTL 41.2 § ja KVVYTL 11 §).

YTL:n mukaan luovutuksensaaja voi olla mukana yhteistoimintamenettelyssä ja tiedottaa osaltaan edellä mainituista asioista jo ennen luovutuksen toteuttamista.

Selvitettyään yllä mainitut tiedot henkilöstöryhmien edustajille luovutuksensaajan on YTL:n nojalla varattava heille tilaisuus esittää tarkentavia kysymyksiä sekä annettava vastaukset esitettyihin kysymyksiin. (YTL 42 §)

Varsinaisia **yhteistoimintaneuvotteluita** ei tarvitse käydä, jos luovutuksella ei ole (muuta) henkilöstövaikutuksia. Tiedottamisen osalta työnantajalla on velvollisuus tiedottaa suunnitelmasta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

01

**Liite 1: Talousskenaario,
kaluston hankinta osin
leasingrahoituksella**

Liite 1

50 % investoinneista leasingrahoituksella - yhtiön tuloslaskelma

Tuloslaskelma - TKL Oy, 50 % investoinneista leasingrahoitteisesti											
t€	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Liikevaihto	22 186	26 188	26 772	27 356	30 889	31 295	31 794	32 531	33 275	34 035	34 748
Liiketoiminnan muut tuotot	200	150	150	150	150	153	156	159	162	166	169
<i>Vuosikasvu</i>	-12,6%	17,7%	2,2%	2,2%	12,8%	1,3%	1,6%	2,3%	2,3%	2,3%	2,1%
Materiaalit ja palvelut	6 849	8 756	8 650	8 600	9 500	9 690	9 884	10 081	10 283	10 489	10 699
Henkilöstökulut	13 187	15 079	15 420	15 700	15 950	16 269	16 594	16 926	17 265	17 610	17 962
Liiketoiminnan muut kulut	580	780	1 001	1 480	2 833	3 312	3 444	3 576	3 708	3 849	3 938
Käyttökate	1 770	1 723	1 851	1 726	2 756	2 177	2 029	2 107	2 181	2 252	2 319
<i>% lv</i>	7,9%	6,5%	6,9%	6,3%	8,9%	6,9%	6,3%	6,4%	6,5%	6,6%	6,6%
Poistot	1 770	1 700	1 800	1 550	2 350	1 675	1 550	1 650	1 750	1 850	1 950
<i>% lv</i>	7,9%	6,5%	6,7%	5,6%	7,6%	5,3%	4,9%	5,0%	5,2%	5,4%	5,6%
Liikevoitto	0	23	51	176	406	502	479	457	431	402	369
<i>% lv</i>	-	0,1%	0,2%	0,6%	1,3%	1,6%	1,5%	1,4%	1,3%	1,2%	1,1%
Rahoitustuotot ja -kulut	-	23	51	176	406	502	479	457	431	402	369
Tuloverot	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>% lv</i>	-	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Skenaariossa 50 % investoinneista toteutetaan leasingrahoitteisesti. Kokonaiskustannusvaikutus on oletettu neutraaliksi edellä esitettyyn laskelmaan.

Vaikutus näkyy kasvaneina liiketoiminnan muina kuluina ja pienempinä poistoina ja rahoituskuluina.

Liite 1

50 % investoinneista leasingrahoituksella – yhtiön tase

Tase - TKL Oy, 50 % investoinneista leasingrahoitteisesti											
t€	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2025	31.12.2026	31.12.2027	31.12.2028	31.12.2029	31.12.2030	31.12.2031	31.12.2032	31.12.2033
VASTAAVAA											
Pysyvät vastaavat	5 425	5 725	5 925	11 875	17 025	16 350	15 800	15 150	14 400	13 550	12 600
Vaihto-omaisuus	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Lyhytaikaiset korottomat saamiset	-	3 274	3 347	3 419	3 861	3 912	3 974	4 066	4 159	4 254	4 344
Kassa	3 500	2 051	2 089	2 148	2 357	2 439	2 493	2 549	2 605	2 662	2 717
VASTAAVAA YHTEENSÄ	9 075	11 200	11 511	17 593	23 393	22 851	22 418	21 915	21 314	20 616	19 810
VASTATTAVAA											
Oma pääoma	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019	7 019
Lainat rahoituslaitoksilta	-	1 146	1 401	7 396	12 887	12 224	11 710	11 126	10 442	9 659	8 772
Lyhytaikaiset korottomat velat	2 057	3 035	3 091	3 178	3 487	3 609	3 689	3 771	3 853	3 939	4 019
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	9 075	11 200	11 511	17 593	23 393	22 851	22 418	21 915	21 314	20 616	19 810
<i>Oma pääoma / taseen loppusumma</i>	<i>77 %</i>	<i>63 %</i>	<i>61 %</i>	<i>40 %</i>	<i>30 %</i>	<i>31 %</i>	<i>31 %</i>	<i>32 %</i>	<i>33 %</i>	<i>34 %</i>	<i>35 %</i>

Yhtiön omavaraisuusaste on alimmillaan noin 30 % lainarahoituksen osuuden pienenemisen myötä.

Yhtiön minimikassaoletus on hieman edellä esitettyä skenaariota suurempi, koska kassavaikutteiset käyttökäteen yläpuoliset kulut, joihin minimikassaoletus pohjautuu, hieman kasvavat.

Liite 1

50 % investoinneista leasingrahoituksella – yhtiön kassavirtalaskelma

Oman pääoman kassavirtalaskelma - TKL Oy, 50 % investoinneista leasingrahoitteisesti										
t€	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Tilikauden tulos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poistot ja varausten muutokset	1 700	1 800	1 550	2 350	1 675	1 550	1 650	1 750	1 850	1 950
Nettoinvestoinnit	-2 000	-2 000	-7 500	-7 500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Lainojen nostot	1 274	425	6 849	7 051	996	1 273	1 336	1 374	1 417	1 459
Lainojen lyhennykset	-127	-170	-855	-1 560	-1 659	-1 787	-1 920	-2 058	-2 199	-2 345
Käyttöpääoman muutos	-2 295	-17	14	-133	71	18	-10	-10	-10	-9
Osinko / pääoman palautus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oman pääoman kassavirta	-1 449	38	59	209	82	54	55	56	58	54

Taloussmallinnuksessa edellä esitettyjen laskelmien kaltaisesti uusia lainoja nostetaan investointien ja minimikassavaatimuksen mukaisesti (kassassa oltava vuoden lopussa vähintään 1 kuukauden kuluja vastaava määrä). Lainatarve on kuitenkin leasingrahoituksen myötä pienempi.

Käyttöpääoman muutos on ensimmäisenä vuonna merkittävä, koska kaupungin sisäiset saamiset eivät siirry yhtiöittämisessä.

kpmg.com/socialmedia

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2024 KPMG Oy Ab, a Finnish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization.

Document Classification: KPMG Confidential